P9_TA(2021)0018

Zatčení Alexeje Navalného

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 21. ledna 2021 o zatčení Alexeje Navalného (2021/2513(RSP))

(2021/C 456/12)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Rusku, zejména usnesení ze dne 17. září 2020 o situaci v Rusku a otrávení Alexeje Navalného [1],

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv OSN, Evropskou úmluvu o lidských právech (EÚLP) a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech,

— s ohledem na prohlášení OSN o obráncích lidských práv, které přijalo Valné shromáždění OSN dne 9. prosince 1998,

— s ohledem na Úmluvu o zákazu vývoje, výroby, hromadění zásob a používání chemických zbraní a o jejich zničení (Úmluva o chemických zbraních),

— s ohledem na ústavu Ruské federace, zejména na její kapitolu 2, konkrétně článek 29 o ochraně svobody slova, a na mezinárodní závazky v oblasti lidských práv, které se Rusko zavázalo dodržovat jakožto člen Rady Evropy, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a OSN,

— s ohledem na prohlášení předsedy Evropské rady a místopředsedy Evropské komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 17. ledna 2021 a na prohlášení předsedkyně Evropské komise ze dne 18. ledna 2021, učiněná v reakci na zadržení Alexeje Navalného,

— s ohledem na prohlášení čelných představitelů členských států EU o zatčení Alexeje Navalného po jeho příletu do Moskvy,

— s ohledem na závěry Evropské rady ze dne 1. října 2020,

— s ohledem na výsledek zasedání Rady pro zahraniční věci ze dne 12. října 2020 a na politickou dohodu, jíž Rada dosáhla ohledně zavedení omezujících opatření proti osobám spojeným s pokusem o vraždu Alexeje Navalného,

— s ohledem na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (ESLP) ve věci Navalní v. Rusko ze dne 17. října 2017, Navalnyj v. Rusko ze dne 15. listopadu 2018 a Navalnyj v. Rusko (č. 2) ze dne 9. dubna 2019,

— s ohledem na globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv, označovaný také jako „evropský zákon Magnitského“, který přijala Rada dne 7. prosince 2020,

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že Alexej Navalnyj, přední ruský politik, právník a protikorupční aktivista, odhalil řadu případů korupce, do nichž byly zapojeny různé podniky a ruští politici, stál v čele několika veřejných procesů v celém Rusku a stal se jedním z nejefektivnějších představitelů ruské opozice;

B. vzhledem k tomu, že Alexej Navalnyj je jedním z největších kritiků ruských orgánů a prezidenta Putina a díky své neústupnosti a statečnosti je zdrojem naděje pro všechny ruské občany, kteří věří, že v jejich zemi je možná svoboda, demokracie, politický pluralismus a zodpovědnost;

[1] Přijaté texty, P9_TA(2020)0232.

Čtvrtek 21. ledna 2021

C. vzhledem k tomu, že dne 17. ledna 2021 byl Alexej Navalnyj zatčen na mezinárodním letišti Šeremetěvo v Moskvě, když se vracel do Ruska z Německa, kde se podrobil lékařské péči poté, co by otráven, a že mu byl odepřen přístup k jeho právním zástupcům;

D. vzhledem k tomu, že dne 18. ledna 2021 byl Alexej Navalnyj v bezprecedentním, narychlo uspořádaném slyšení, které proběhlo na policejní stanici bez přítomnosti jeho právníka, odsouzen k třiceti dnům vězení, ačkoli dosud neproběhlo soudní řízení;

E. vzhledem k tomu, že bylo zatčeno kolem 70 osob čekajících na návrat Alexeje Navalného, přičemž mezi nimi byli i novináři a jeho příznivci;

F. vzhledem k tomu, že Alexej Navalnyj byl se souhlasem ruských orgánů přepraven do Německa, aby se podrobil lékařské péči poté, co byl 20. srpna 2020 otráven; vzhledem k tomu, že skupině investigativních novinářů, mezi nimiž byl i investigativní tým Bellingcat, se podařilo identifikovat několik pachatelů, kteří se na otrávení Alexeje Navalného podíleli, přičemž všichni z nich byli pracovníky bezpečnostních služeb Ruské federace;

G. vzhledem k tomu, že v univerzitní nemocnici Charité v Berlíně dospěli k závěru, že Alexej Navalnyj byl otráven nervově paralytickou látkou ze skupiny novičok, což jsou vojenské nervově paralytické látky vyvíjené v Sovětském svazu a Ruské federaci, které mají k dispozici pouze vojenské struktury a tajné služby v Rusku; vzhledem k tomu, že povahu otravy potvrdilo několik laboratoří v Německu, Francii a Švédsku, stejně jako Organizace pro zákaz chemických zbraní (OPCW);

H. vzhledem k tomu, že podle Úmluvy o chemických zbraních se otrava jednotlivce použitím nervově paralytické látky považuje za použití chemické zbraně a že použití chemických zbraní kýmkoli a za jakýchkoli okolností představuje závažné porušení mezinárodního práva a mezinárodních norem v oblasti lidských práv;

I. vzhledem k tomu, že EU společně se svými mezinárodními partnery vyzvala ruské orgány, aby důkladně vyšetřily pokus o vraždu Alexeje Navalného za použití zakázané nervově paralytické látky, plně spolupracovaly s OPCW s cílem zajistit nestranné mezinárodní vyšetřování a postavily odpovědné osoby před soud; vzhledem k tomu, že k tomuto důkladnému a nestrannému vyšetřování ze strany ruských orgánů dodnes nedošlo a Rusko výslovně odmítlo veškeré výzvy k vyšetření tohoto činu;

J. vzhledem k tomu, že Rusko nezahájilo žádné vyšetřování a nespolupracuje ani s OPCW, a EU tudíž uvalila dne 15. října 2020 sankce vůči šesti osobám s ruskou státní příslušností a jednomu subjektu, které byly do tohoto zločinu zapojeny;

K. vzhledem k tomu, že pokus o vraždu Alexeje Navalného se odehrál v období příprav na komunální a regionální volby v Rusku, které měly proběhnout v září 2020, což vrhá znepokojivé světlo na stav demokracie, základních svobod a lidských práv v zemi;

L. vzhledem k tomu, že ruská federální vězeňská služba oznámila, že důvodem k zadržení Alexeje Navalného, dokud neproběhne soudní řízení, je to, že porušil podmínky dřívějšího podmíněného trestu v tzv. případu Yves Rocher, ačkoli ve skutečnosti se Alexej Navalnyj zotavoval z pokusu o vraždu zosnovaného ruskými orgány;

M. vzhledem k tomu, že ESLP ve svém rozhodnutí ze dne 17. října 2017 uvedl, že odsouzení Alexeje Navalného a jeho bratra Olega za finanční trestné činy v tzv. případu Yves Rocher v roce 2014 bylo nespravedlivé a že ruské soudy vydaly v tomto případu „svévolná a zcela zjevně bezdůvodná“ rozhodnutí, a nařídil, aby Ruská federace oběma bratrům vyplatila jako náhradu škody a nákladů přes 80 000 EUR;

N. vzhledem k tomu, že Alexej Navalnyj byl několikrát napaden, zatčen, zadržován a souzen s cílem dosáhnout toho, aby zastavil svou politickou a veřejnou činnost; vzhledem k tomu, že ruské orgány využily jeho dřívějších politicky motivovaných trestů k tomu, aby mu znemožnily kandidovat v ruských prezidentských volbách v roce 2018;

O. vzhledem k tomu, že ruské orgány zahájily dne 18. ledna 2021 nové trestní stíhání Alexeje Navalného, jehož obviňují z podvodů při převodech peněz různým charitativním organizacím;

P. vzhledem k tomu, že v ústavě Ruské federace je zakotveno právo na svobodu myšlení, projevu, sdružování a pokojného shromažďování; vzhledem k tomu, že Ruská federace je signatářem Všeobecné deklarace lidských práv a Evropské úmluvy o lidských právech a také členem Rady Evropy, a zavázala se tudíž dodržovat mezinárodní standardy a zásady, kterými se řídí právní stát, lidská práva a základní svobody;

Q. vzhledem k tomu, že podle proslulé ruské lidskoprávní organizace Memorial je v Ruské federaci více než 300 politických a náboženských vězňů; vzhledem k tomu, že EU prokazuje svou solidaritu se všemi disidenty a ruskými občany, kteří riskují svou svobodu a život a navzdory nátlaku Kremlu a ruských orgánů pokračují v boji za svobodu, lidská práva a demokracii;

R. vzhledem k tomu, že stav lidských práv a právního státu se v Rusku neustále zhoršuje a že tamní orgány se systematicky snaží umlčet svobodu slova, omezit svobodu shromažďování a bránit opozičním činnostem, reagují represemi na veškeré činnosti zaměřené na odhalování korupce a snaží se ochromit činnost ruské občanské společnosti;

S. vzhledem k tomu, že nebylo potrestáno porušování mezinárodního práva na Ukrajině a v Gruzii ani státem podporované vraždy a fyzická likvidace představitelů opozice, novinářů i jiných osob, jako tomu bylo v případech Borise Němcova, Anny Politkovské, Sergeje Magnitského a dalších; vzhledem k tomu, že tyto četné pokusy o vraždu jedem a jinými prostředky a odmítnutí spolupracovat v rámci soudního řízení týkajícího se sestřelení letu MH17 mají za následek, že se vztahy s Ruskou federací ocitly na dosud nejnižší bod;

T. vzhledem k tomu, že od prosince 2020 může Evropská unie využívat svůj nový globální režim sankcí EU v oblasti lidských práv, který je namířen proti osobám nebo organizacím, které jsou odpovědné za závažné porušování nebo zneužívání lidských práv kdekoli na světě nebo které tyto činnosti podporují či jsou do nich jinak zapojeny;

1. vyzývá k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění Alexeje Navalného a všech ostatních osob, které byly zatčeny v souvislosti s jeho návratem do Ruska, ať už to jsou novináři, členové jeho týmu nebo občané, kteří mu přišli vyjádřit podporu;

2. ostře odsuzuje zadržování Alexeje Navalného a jeho příznivců a politicky motivovanou represi, kterou proti nim používají ruské orgány, mimo jiné prostřednictvím soudního systému; znovu odsuzuje pokus o zavraždění Alexeje Navalného a vyjadřuje hluboké znepokojení nad zmenšujícím se prostorem pro politickou opozici, nesouhlasné projevy a občanskou společnost v Ruské federaci;

3. co nejdůrazněji odsuzuje jednání Ruské federace, které považuje za nehodné člena Rady Evropy a OBSE, jenž se zavázal dodržovat základní svobody, lidská práva a zásady právního státu zakotvené v Evropské úmluvě o lidských právech a Mezinárodním paktu o občanských a politických právech; vyzývá Radu Evropy a OBSE, aby přijaly přiměřená opatření k posouzení případů porušování závazků Ruské federace;

4. připomíná, že zadržování politických oponentů je v rozporu s mezinárodními závazky Ruska, a trvá na tom, že justice musí být odpolitizována a musí být respektována práva na spravedlivý proces a na právního zástupce; vyzývá Výbor ministrů a členské země Rady Evropy, aby využily své pravomoci zakotvené v čl. 46 odst. 4 EÚLP a podaly proti Ruské federaci žalobu u ESLP;

5. vyzývá ruské orgány, aby ukončily pronásledování, zastrašování, násilí a represe vůči svým politickým oponentům tak, že ukončí převládající beztrestnost, která již vedla ke ztrátám na životech v případě mnoha novinářů, obránců lidských práv a opozičních politiků, a aby zajistily, že tito lidé budou moci působit bez toho, aby se museli obávat o svůj život či životy svých příbuzných a přátel;

6. vyjadřuje přesvědčení, že pokus o vraždu Alexeje Navalného a jeho zatčení okamžitě po návratu do Ruska mají za cíl odradit od dalšího odhalování závažné korupce v rámci režimu a jsou součástí systematických snah o umlčení a likvidaci Alexeje Navalného, politické opozice a jiných disidentů v zemi, zejména s ohledem na nadcházející parlamentní volby, které se mají konat na podzim 2021; je přesvědčen, že režim tímto krokem projevuje své pohrdání vlastními občany, bezohledně se snaží udržet se u moci a zbavuje občany veškerých nadějí na demokracii a svobodu; vyjadřuje solidaritu s demokratickými silami v Rusku, které se zasazují o vytvoření otevřené a svobodné společnosti;

Čtvrtek 21. ledna 2021

7. zdůrazňuje, že je odhodlán úzce monitorovat vývoj situace ohledně Alexeje Navalného a jeho fyzického a duševního stavu, za nějž nesou odpovědnost pouze a jen ruské státní orgány;

8. odsuzuje opakované případy, kdy Ruská federace použila proti ruským občanům nervově paralytické látky, a připomíná, že podle mezinárodního práva je použití chemických zbraní za všech okolností odsouzeníhodným zločinem; i nadále důrazně žádá ruské orgány, aby Organizaci pro zákaz chemických zbraní předaly veškeré informace o programu Novičok a aby bez dalšího odkladu vyšetřily zločin spáchaný na Alexeji Navalném a stíhaly jeho pachatele; opakuje svou výzvu k zahájení mezinárodního vyšetřování případů porušování ruských mezinárodních závazků v oblasti chemických zbraní;

9. vyzývá Radu, aby na svých příštích zasedáních zaujala k této věci aktivní postoj a aby výrazně zpřísnila omezující opatření EU vůči Rusku, mimo jiné uvalením sankcí vůči osobám a právním subjektům, které se podílely na rozhodnutí o zatčení a uvěznění Alexeje Navalného; domnívá se dále, že EU by měla v rámci globálního režimu sankcí EU v oblasti lidských práv uvalit další cílená omezující opatření na všechny osoby, které se podílely na útocích na Alexeje Navalného nebo za ně nesou zodpovědnost;

10. důrazně žádá Radu, aby uvalila sankce vůči ruským oligarchům s vazbou na režim, osobám z nejbližšího okolí prezidenta Putina a tvůrcům mediální propagandy, kteří vlastní majetek v Evropské unii a mohou volně cestovat do členských států; je přesvědčen, že tyto sankce by měly být rovněž rozšířeny na jejich nejbližší rodinné příslušníky; prohlašuje, že Evropská unie by již neměla být místem, na které směřuje ruský majetek nejasného původu;

11. vyzývá EU a její členské státy, aby vypracovaly novou strategii vztahů EU s Ruskem, jejímž jádrem by byla podpora občanské společnosti v zájmu rozvoje demokratických hodnot, právního státu, základních svobod a lidských práv; vyzývá EU a její členské státy, aby kriticky přehodnotily spolupráci s Ruskem na různých zahraničněpolitických platformách a projektech, jako je Nord Stream 2, jehož výstavbu musí EU okamžitě zastavit;

12. vyzývá ruskou vládu a Státní dumu, aby přezkoumaly právní rámec pro volby a zákon o zahraničních agentech a nežádoucích organizacích s cílem usnadnit pluralitu a svobodné a spravedlivé volby v souladu s mezinárodními standardy a vytvořit rovné podmínky pro opoziční kandidáty; požaduje, aby ruská vláda během nadcházejících voleb do Dumy zaručila všem demokratickým stranám rovný přístup a rovné příležitosti, protože odmítnutí registrace stran představuje zneužití registračního procesu, které ničí politickou soutěž a pluralitní demokracii; zdůrazňuje, že rostoucí měrou dochází ke sbližování postojů a taktik mezi režimem v Rusku a diktaturou v Bělorusku; všímá si toho, že oba tyto režimy se obávají sílícího volání občanů po změně, což je důvodem, proč je pro ně pohodlným politickým řešením manipulace voleb;

13. lituje, že Alexej Navalnyj nemohl vystoupit na schůzi Výboru pro právní záležitosti a lidská práva Parlamentního shromáždění Rady Evropy (PACE) naplánovanou na 19. ledna 2021, zatímco ruské parlamentní delegaci bylo nedávno umožněno, aby se k tomuto shromáždění znovu připojila;

14. opakuje svou výzvu Evropské službě pro vnější činnost a členským státům, aby i nadále pozorně sledovaly situaci v oblasti lidských práv v Ruské federaci, a vyzývá delegaci EU v Rusku a velvyslanectví členských států, aby pokračovaly ve sledování soudních případů, které se týkají organizací občanské společnosti, opozičních politiků a aktivistů, včetně případu Alexeje Navalného; vyzývá EU, aby zvýšila podporu poskytovanou ruským disidentům, nevládním organizacím a organizacím občanské společnosti a nezávislým sdělovacím prostředkům a novinářům;

15. vyzývá členské státy EU, aby své postoje vůči Rusku koordinovaly a aby na bilaterálních a multilaterálních fórech vystupovaly vůči Rusku jednotně; zdůrazňuje, že EU by měla využít změnu administrativy ve Washingtonu k tomu, aby posílila jednotný transatlantický postup na ochranu demokracie a základních hodnot proti autoritářským režimům; připomíná, že Parlament stojí na straně ruského lidu v jeho zápasu za základní svobody, lidská práva a demokracii;

16. pověřuje svého předsedu, aby toto usnesení předal místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, Radě Evropy, Organizaci pro bezpečnost a spolupráci v Evropě a prezidentovi, vládě a Státní dumě Ruské federace.